

Briselē, 20.6.2016.
COM(2016) 405 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**par to, kā 2015. gadā un iepriekšējos gados veikti darbi saskaņā ar kodoliekārtu
dezekspluatācijas palīdzības programmu Bulgārijai, Lietuvai un Slovākijai**

1 IEVADS

Šajā ziņojumā ir aplūkots progress, kas gūts 2015. gadā, kā arī iepriekšējos gados Eiropas Savienības kodoliekārtu dezekspluatācijas [ekspluatācijas izbeigšanas] palīdzības programmās Bulgārijā, Lietuvā un Slovākijā. Ziņojums izpilda ziņošanas prasības attiecīgajās Padomes regulās^{1,2}, un tiks izmantots par pamatu palīdzības programmu nākamā gada darba programmu pieņemšanai.

Kodoliekārtu dezekspluatācijas palīdzības programmas: mērķis, budžets un darbības joma

Pirms iestāšanās ES, Bulgārija, Lietuva un Slovākija apņēmas pirms plānotā ekspluatācijas termiņa slēgt astoņas padomju laikā projektētas kodolelektrostacijas. Apmaiņā ES apņēmas minētajām trim dalībvalstīm sniegt finansiālu palīdzību šādu kodolelektrostaciju dezekspluatācijai:

- Kozlodujas kodolelektrostacijas (KES) 1.–4. bloks Bulgārijā,
- Ignalinas KES Lietuvā un
- Bohunices V1 KES Slovākijā.

Kopš 2014. gada kodoliekārtu dezekspluatācijas palīdzības programmu^{1,2} mērķis ir palīdzēt attiecīgām dalībvalstīm stingri virzīties uz dezekspluatācijas nobeiguma posmu, vienlaikus nodrošinot, ka tiek piemēroti augstākie drošības standarti.

Visos trijos gadījumos nobeiguma posms tiek definēts kā degradēta teritorija: tiks nojauktas kodolreaktoru ēkas, kā arī tās palīgēkas, ko nav paredzēts atkārtoti izmantot; tiks izveidotas atkritumu glabātavas, kurās tuvu virszemei apglabās dezekspluatēšanas rezultātā radušos vidēja un zema radioaktivitātes līmeņa atkritumus; tādas izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvos atkritumu glabāšanai, ko nevar apglabāt glabātavās tuvu zemes virsmai, tiks izveidotas pagaidu glabāšanas iekārtas. Papildus dezekspluatācijai katra dalībvalsts savā izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas nacionālajā programmā ir paredzējusi izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apglabāšanu dziļā ģeoloģiskajā glabātavā, kā to prasa attiecīgā direktīva³.

---

¹ Padomes 2013. gada 13. decembra Regula (Euratom) Nr. 1368/2013 par Savienības atbalstu kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmām Bulgārijā un Slovākijā un atceļ Regulu (Euratom) Nr. 549/2007 un (Euratom) Nr. 647/2010 (OV L 346, 20.12.2013., 1. lpp.) un labojums (OV L 8, 11.1.2014., 31. lpp.).

² Padomes 2013. gada 13. decembra Regula (ES) Nr. 1369/2013 par Savienības atbalstu kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmai Lietuvā un atceļ Regulu (EK) Nr. 1990/2006 (OV L 346, 20.12.2013., 7. lpp.) un labojumi (OV L 8, 11.1.2014., 30. lpp. un OV L 121, 24.4.2014., 59. lpp.).

³ Padomes 2011. gada 19. jūlija Direktīva 2011/70/Euratom, ar ko izveido Kopienas sistēmu lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu atbildīgai un drošai apsaimniekošanai (OV L 199, 2.8.2011., 48.–56. lpp.).

Pašreizējā palīdzības programma neparedz jaunu finansiālo atbalstu mazināšanas pasākumiem enerģētikas nozarē⁴; taču vēl vairākus gadus turpināsies esošo projektu īstenošana.

Galvenie konkrētie dezekspluatācijas programmu mērķi 2014.–2020. gada finansēšanas periodam ir noteikti abu regulu^{1,2} 2. pantā. Šie mērķi ir sīkāk izklāstīti īstenošanas aktā⁵, ko Komisija pieņēma 2014. gada augustā, un katrai dezekspluatācijas programmai tika noteikts jauns bāzes scenārijs, kas aptver arī attiecīgo nobeiguma posmu.

1. tabula. Dezekspluatācijas programmām mērķiezīmētais finansējums pa finansējuma avotiem (2015. g. 30. jūnija dati) (EUR milj.)

	Savienības palīdzība			Nacionāl ie finansēj uma avoti	Citi finansēj uma avoti ⁷	Procenti	Kopā
	Līdz 2013. g. beigām ⁶	2014-2020	Kopā				
Kozloduja	491	293	784	147	9	17	957
Ignalina	1043	451	1494	91 ⁷	22	36 ⁸	1643
Bohunice	437	225	662	372	8	11	1053
Kopā	1971	969	2940				

⁴ Iepriekšējās finanšu shēmās ES finansiālā palīdzība bija paredzēta, lai palīdzētu dalībvalstīm droši dezekspluatēt reaktorus, ko bija plānots slēgt priekšlaikus, un lai īstenotu mazināšanas pasākumus enerģētikas nozarē, piemēram, jaudu aizvietošanai, videi draudzīgāku risinājumu ieviešanai, modernizācijai un energoefektivitātes uzlabošanai.

⁵ Komisijas 2014. gada 7. augusta Īstenošanas lēmums, ar ko nosaka piemērošanas noteikumus, kas attiecas uz kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmām Bulgārijai, Lietuvai un Slovēnijai no 2014. līdz 2020. gadam, C(2014)5449 *final*.

⁶ Ieskaitot līdzekļus no starptautiskajiem dezekspluatācijas atbalsta fondiem, kuri vēl nebija novirzīti dotācijām.

⁷ 2015. gada 30. septembra dati.

⁸ Jaunais deleģēšanas nolīgums, kas 2015. gada jūnijā parakstīts ar Centrālo projektu vadības aģentūru (CPMA) un kas attiecas uz 2014.–2020. gada finanšu shēmu, atļauj Ignalinas programmai procentu ieņēmumus izmantot atkārtoti; tā rezultātā sagaidāms, ka tuvākajā nākotnē vēl būs pieejami EUR 2 milj.

2. tabula. Galvenie atskaites dati un iztrūkumi

	Beigu datums	Aplēstās izmaksas (EUR milj.)		Iztrūkums ⁹ (EUR milj.)	
		līdz 2020. g.	Kopā līdz beigu datumam	līdz 2020. g.	Kopā līdz beigu datumam
Kozloduja	2030	800	1107	Nav	150
Ignalina	2038	1597	3377	Nav	1734
Bohunice	2025	996	1246	Nav	193

2 PROGRAMMAS ADMINISTRĒŠANA

2.1 Īstenošanas metode

Komisija palīdzības programmas īsteno netiešas pārvaldības ceļā. Kopš 2001. gada īstenošanas uzdevumi ir uzticēti Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai (ERAB), veicot iemaksas trīs starptautiskos dezekspluatācijas atbalsta fondos. Lietuvā kopš 2003. gada aizvien lielāka daļa uzdevumu tiek uzticēti nacionālai Centrālajai projektu vadības aģentūrai (CPMA). Tādējādi Ignalinas programma tiek pārvaldīta ar divu kanālu palīdzību.

2015. gadā pēc Slovākijas Republikas pieprasījuma Komisijas dienesti izvērtēja nacionālo Slovākijas Inovācijas un enerģētikas aģentūru (SIEA) ar mērķi izveidot jaunu īstenošanas kanālu Bohunices programmai. Pašlaik notiek sarunas par deleģēšanas nolīguma noteikumiem.

2.2 Gada darba programmu plānošana un uzraudzība

Komisija mudina valstis uzņemties pilna apmēra atbildību par dezekspluatāciju. Tāpēc katra dalībvalsts ieceļ programmas koordinatoru (ministra vai valsts sekretāra līmenī), kas ir atbildīgs par attiecīgās dezekspluatācijas programmas plānošanu, koordināciju un uzraudzību valsts līmenī.

Programmas koordinatoriem jāiesniedz gada darba programmas, kuras Komisijai jāapstiprina un jāpieņem, kā arī finansēšanas lēmumi. Papildus katrā dalībvalstī ir uzraudzības komiteja, kura pilda uzraudzības un ziņošanas funkcijas; Komisija ir šo komiteju locekle, un tā kopā ar programmas koordinatoriem kopīgi vada komiteju sanāksmes.

Jaunā kārtība tika pakāpeniski izstrādāta un īstenota 2014. gada laikā. 2015. gadā visās dalībvalstīs bija pilnībā funkcionējošas uzraudzības komitejas, kā arī tika sasaukta starptautisko dezekspluatācijas atbalsta fondu ieguldītāju sapulce. Komisijas dienesti palīdzēja atbalsta saņēmējiem ieviest iegūtās vērtības vadības sistēmu

⁹ Finansiālo iztrūkumu aprēķina kā starpību starp dezekspluatācijas programmas aplēstajām izmaksām (2. tabula) un mērķiezīmēto finansējumu no Savienības, dalībvalsts, citiem finansējuma avotiem un procentiem (1. tabula).

(*earned value management system*)¹⁰, kas ļauj izmērīt izpildi un progresu. Šā ziņojuma pamatā ir uzraudzības komiteju sniegtā informācija.

2015. gadā Komisijas dienesti, veicot uzraudzību uz vietas, atbilstoši prasībai nodrošināt visaugstāko drošības standartu ievērošanu galveno uzmanību pievērša pretradiācijas aizsardzības sistēmām. Šo specifisko uzraudzības darbību plānots pabeigt 2016. gadā, un tās rezultātā vajadzētu tikt formulētiem papildu rādītājiem izpildes mērīšanai drošības aspektos.

2.3 Revīzijas un novērtējumi

Palīdzības programmās regulāri notiek revīzijas un novērtēšana.

2015. gadā Komisijas Iekšējās revīzijas dienests — savas iekšējās revīzijas programmas ietvaros — veica palīdzības programmu pārvaldības un pārraudzības revīziju. Pēc kritiski svarīga konstatējuma, kas attiecas uz 2014. gadā veikto no attiecīgajām regulām^{1,2} izrietošo *ex-ante* nosacījumu novērtējumu, Komisijas Enerģētikas ĢD izteica piezīmi sakarā ar nesistemātisku nepilnību iekšējās kontroles sistēmā un nāca klajā ar rīcības plānu, ierosinot katrā dalībvalstī padziļināti novērtēt finansēšanas plānu pamatīgumu, lai netiktu apdraudēta dezekspluatācijas pabeigšana.

Arī Eiropas Revīzijas palāta, kas revīziju¹¹ jau reiz bija veikusi, sāka izpildes revīziju. Sagaidāms, ka jaunais revīzijas ziņojums būs pieejams 2016. gadā.

Komisijas dienesti 2016. gadā sāks darbības, kas vajadzīgas, lai sagatavotos dezekspluatācijas palīdzības programmu starposma novērtējumam.

2.4 Budžeta īstenošana

2014. gada 30. oktobrī un 2015. gada 30. jūlijā Komisija pieņēma attiecīgi 2014. un 2015. gada darba programmas un ar tām saistītos finansēšanas lēmumus^{12,13}.

Attiecīgie deleģēšanas nolīgumi ar īstenotājstruktūrām (ERAB, CPMA) tika parakstīti 2015. gada jūnijā. Ar šiem līgumiem 2015. gada 5. jūnijā (ERAB) un 2015. gada 5. oktobrī (CPMA) tika piešķirts viss 2014. gadam mērķiezīmētais finansējums. Bulgārijai un Lietuvai 2015. gadam mērķiezīmētais finansējums tika piešķirts attiecīgi 2015. gada 23. decembrī (ERAB) un 2015. gada 23. oktobrī (CPMA); Slovērijas gadījumā 2015. gada saistību finansējuma izmaksāšanai ir vajadzīga vienošanās ar SIEA par deleģēšanas nolīguma galīgo versiju, par ko pašlaik notiek sarunas.

Komisija līdzekļus ERAB un CPMA ir pārskaitījusi, pamatojoties uz prognozētajām finansējuma vajadzībām, ko paredz līgumi, un projektu īstenošanas progresu.

¹⁰ Projektu vadības metode izpildes un progresa mērīšanai.

¹¹ Revīzijas palātas Īpašais ziņojums Nr. 16/2011 “ES finanšu palīdzība kodolspēkstaciju ekspluatācijas pārtraukšanai Bulgārijā, Lietuvā un Slovērijā: sasniegtais un nākotnē sasniedzamais”.

¹² Komisijas 2014. gada 30. oktobra Īstenošanas lēmums par finansēšanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz Bohunices, Ignalinas un Kozlodujas kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmām 2014. gadā (C(2014) 8104).

¹³ Komisijas 2015. gada 30. jūlija Īstenošanas lēmums par finansēšanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz Bohunices, Ignalinas un Kozlodujas kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmām 2015. gadā (C(2015) 5211).

3 PROGRESS UN IZPILDE

Visu reaktoru darbība ir apturēta, un no visiem, izņemot viena reaktora aktīvo zonu¹⁴, ir izvākta kodoldegviela. Ir sasniegti galvenie atskaites punkti; Bulgārijā un Slovākijā ir izdotas dezekspluatācijas licences; Lietuvā izlietotās kodoldegvielas un kodolatkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru nodošana ekspluatācijā ir neradioaktīvās testēšanas posmā. Minētie sasniegumi ir būtiski soļi ceļā uz augstāku drošības līmeni konkrētajos objektos.

Būtisks progress ir gūts visās trijās dezekspluatācijas programmās; tas jo īpaši manāms programmās, kur demontāža ir radījusi lielu apjomu materiālu, kas galvenokārt aizvācamā un pēc tam nododami pārstrādei.

Pārskata atskaites datumā, 2015. gada 30. jūnijā, tika konstatēts, ka kopumā izpilde norisējusi, kā plānots, proti, dažos aspektos izpilde ir nevainojama, bet ir arī daži nenovērsti riski.

3.1 Bulgārija — Kozlodujas kodolelektrostacija

Kozlodujas kodolelektrostācijas (KES) 1.–4. bloks ir VVER 440/230 tipa reaktori: 1. un 2. bloks tika galīgi slēgti 2002. gadā un 3. un 4. bloks — 2006. gadā.

Kopš 2008. gada 1 un 2. bloks ir Bulgārijas radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas valsts uzņēmuma (*SERAW*) kontrolē. Kodoldegviela no 3. un 4. bloka ir izvākta kopš 2012. gada jūlija, un elektrostācijas operators blokus nodeva *SERAW* 2013. gada martā. *SERAW* — Enerģētikas ministrijas pārraudzībā — ir licences turētājs / operators, kas atbildīgs par Kozlodujas KES 1.–4. bloka dezekspluatāciju un par plānoto valsts atkritumu apglabāšanas poligonu.

Programmas bāzes scenārijs

Programmas bāzes scenāriju Komisija pieņēma ar īstenošanas akta⁶ 4. pielikumu. Bāzes scenārija pamatojums ir dots Kozlodujas KES dezekspluatācijas plānā, ko apstiprinājušas Bulgārijas iestādes, kā apstiprināts dezekspluatācijas licencē. Plāns atbilst valstī noteiktajām prasībām un atbilst Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) standartiem.

Salīdzinājumā ar iepriekšējām versijām pārskatītais plāns paredz programmas īstenošanas termiņu saīsināt par pieciem gadiem, un jaunā (2013. g.) izmaksu aplēse EUR 1 107 milj. apmērā nozīmē izmaksu samazinājumu par 11 %.

Progress

Nospraustie mērķi, kas bija jāsasniedz līdz atskaites datumam, tika sasniegti termiņā saskaņā ar bāzes scenāriju.

No reaktora aktīvās zonas un baseiniem ir aizvākta kodoldegviela, un 2014. gada novembrī Kozlodujas KES 1. un 2. blokam tika izdota dezekspluatācijas licence. 2015. gada aprīlī *SERAW* iesniedza Bulgārijas Kodolenerģijas regulatīvajai aģentūrai pieteikumu dezekspluatācijas licences saņemšanai attiecībā uz 3. un 4. bloku; tomēr licence netiks izdota 2016. gada janvārī, kā plānots. Pārliecinoši uz priekšu virzās turbīnu zāles demontāža.

¹⁴ Ignalinas kodolelektrostācijas 2. bloks.

Izpilde

Kopumā izpilde ir apmierinoša. Turbīnu zāles demontāžas rezultātā iegūto metāllūžņu daudzums sasniedza 83 % no plānotā apjoma. Turpretī turbīnu zālē demontētā betona apjomi mērķrādītāju pārsniedza par 66 %.

Grafika izpilde bija optimāla daudziem dezekspluatācijas projektiem¹⁵; tomēr dažos projektos nebija iespējams novērst kavējumus. Konkrētāk, nopietnus kavējuma riskus radīja juridiska rakstura jautājumi sakarā ar vides ietekmējuma novērtējumiem, kas skar radioaktīvo atkritumu apjoma samazināšanas iekārtas realizāciju un dezekspluatācijas programmu. Šie riski tika novērsti, jo pēdējās instances tiesa — Bulgārijas Augstākā administratīvā tiesa — noraidīja apelācijas.

Pretēji pirmās daļas projektiem valsts atkritumu apglabāšanas poligona projektu grafika izpilde nenotika, kā cerēts, jo bija nepieciešams atkārtot attiecīgo vides ietekmējuma novērtējumu.

Programmas pārskata periodā izpildes riskus lielākoties radīja administratīvi, nevis tehniski iemesli. To apliecina fakts, ka ir atlikta Kozlodujas 3. un 4. bloka dezekspluatācijas licences izdošana. Minētie riski apdraud programmas kritiski svarīgos punktus, un šai problēmai jāpievēršas 2016. gada darba programmā.

2014. un 2015. gadā projektu iegūtā vērtība atbilda faktiskajām izmaksām, kas nozīmē, ka izmaksizpilde ir apmierinoša.

Līdzfinansējums

Saskaņā ar 2014. gada 31. decembrī pieejamajiem datiem finansējums no Bulgārijas Republikas nacionālajiem finansējuma avotiem sasniedza EUR 147 miljonus, kas atbilst aptuveni 13 % no aplēstajām dezekspluatācijas programmas izmaksām. Saskaņā ar pašreiz pieejamo informāciju līdz 2020. gadam finansiālais iztrūkums nav sagaidāms. 2015. gada jūnijā finansiālais iztrūkums 2021.–2030. gadam sasniedza aptuveni EUR 150 miljonus (sk. 2. tabulu), t. i., 14 % no kopējām aplēstajām izmaksām dezekspluatācijas programmas nobeiguma posma sasniegšanai 2030. gadā.

2015. gada pirmajā pusē tika reģistrēts finansiālā iztrūkuma samazinājums, jo enerģētikas nozarē¹⁶ notika finansējuma pārdale, kā rezultātā Kozlodujas starptautiskajā dezekspluatācijas atbalsta fondā tika novirzīti papildu līdzekļi. Bulgārija plāno pēc 2020. gada palielināt valsts ieguldījumu ar ienākumiem no Kozlodujas KES 5. un 6. blokā saražotās elektroenerģijas pārdošanas; šo bloku ekspluatācijas termiņš pašlaik tiek pagarināts.

3.2 Lietuva — Ignalinas kodolelektrostacija

Ignalinas KES veido divi RBMK 1500 tipa reaktori: 1. un 2. bloka darbība tika apturēta attiecīgi 2004. un 2009. gadā.

¹⁵ Kozlodujas programma ir sadalīta divās daļās: dezekspluatācijas projekti un valsts atkritumu apglabāšanas poligona projekti.

¹⁶ Konkrētāk, tika atcelta siltuma ražotnes būvniecība; saistītais budžets bija EUR 39 miljoni.

Licences turētājs / operators, kas atbildīgs par dezekspluatācijas procesā esošajām iekārtām un atkritumu apglabāšanas poligoniem, ir Lietuvas valsts uzņēmums “Ignalinas kodolelektrostacija” (*INPP*). Tā darbību uzrauga Enerģētikas ministrija.

Programmas bāzes scenārijs

Programmas bāzes scenāriju Komisija pieņēma ar īstenošanas akta⁶ 2. pielikumu. Programmas bāzes scenārija pamatojums ir dots galīgajā dezekspluatācijas plāna versijā, ko 2014. gada 25. augustā apstiprināja Lietuvas Republikas Enerģētikas ministrija. Plāns atbilst valstī noteiktajām prasībām un atbilst SAEA standartiem.

2014. gada augustā apstiprinātā plāna pamatā ir būtiski pārskatīta plāna iepriekšējā (2005. g.) versija; pārskatītā versija ietver darbu sadalījuma struktūras un izmaksu struktūras reorganizāciju un vairāku tādu darbību iekļaušanu, kuras sākotnēji netika iekļautas. Tā rezultātā aplēstās izmaksas dubultojās un programmas pabeigšanas termiņš tika pagarināts par 9 gadiem.

Progress

2015. gada septembrim¹⁶ nospraustie mērķi tika sasniegti termiņā saskaņā ar bāzes scenāriju.

Galvenajos projektos, kas jāīsteno kodoldegvielas aizvākšanai no reaktora, ir sasniegti būtiski atskaites punkti: 2015. gada oktobrī tika pabeigti uzstādīšanas darbi izlietotās kodoldegvielas baseinu zālēs; ir sākta neradioaktīvā testēšana nodošanai ekspluatācijā.

Papildus 2015. gada augustā tika sākta neradioaktīvā testēšana radioaktīvo atkritumu apstrādes un pagaidu glabāšanas objektu nodošanai ekspluatācijā.

Uz priekšu ievērojami pavirzījusies dekontaminācija un demontāža turbīnu zālē; fiziskais progress ir 97 % 1. blokā un 15 % — 2. blokā.

Izpilde

Līdz 2015. gada septembrim izpilde kopumā ir apmierinoša. Demontētā aprīkojuma apjoms plānoto daudzumu pārsniedza par 40 %; kopējais apstrādāto un uzglabāto radioaktīvo atkritumu daudzums atbilda plānam (apstrādāto atkritumu mērķrādītājs tika pārsniegts par 5 %, uzglabāto atkritumu mērķrādītājs — par 6 %), lai gan atsevišķās atkritumu kategorijās izpilde bija gan virs, gan zem aplēstā.

Dažās jomās jāuzlabo iekļaušanās grafikā; tomēr kavējumi, kas bija radušies līdz pārskata atskaites datumam, neietekmēja programmas kritiski svarīgos punktus. Būtiski panākumi ar vadību saistītā riska samazināšanā tika panākti ar ieilguša līgumiskā strīda atrisināšanu bez izdevumiem, kas potenciāli apdraudēja kritiski svarīgu projektu (izlietotās kodoldegvielas pagaidu uzglabāšanas objekts), bez kura realizācijas nebūtu iespējams sasniegt ES finansiālās palīdzības galveno mērķi šajā finanšu shēmā, t. i., no reaktora ēkām izvākt izlietoto kodoldegvielu.

Projektu iegūtā vērtība bija saskanīga ar faktiskajām izmaksām, kas nozīmē, ka izmaksizpilde ir apmierinoša.

Līdzfinansējums

Saskaņā ar 2015. gada 30. septembra datiem dezekspluatācijas projekti un enerģētikas nozares projekti no Lietuvas nacionālajiem finansējuma avotiem bija saņēmuši attiecīgi EUR 91 miljonu un EUR 90 miljonus. Saskaņā ar pašreizējo informāciju līdz 2020. gadam finansiālais iztrūkums nav sagaidāms. Kopš šīs finanšu shēmas darbības sākuma dezekspluatācijas programmas finansiālais iztrūkums, kas tiek prognozēts 2021.–2038. gadam, būtībā ir palicis nemainīgs, un tā apjoms sasniedz EUR 1,73 miljardus (sk. 2. tabulu), proti, tas ir puse no kopējām aplēstajām izmaksām dezekspluatācijas programmas nobeiguma posma sasniegšanai 2038. gadā. Iepriekš minētajā padziļinātajā novērtējumā (sk. 2.3. iedaļu) tiks izvērtēts finansēšanas plānu pamatīgums. Saskaņā ar attiecīgajiem spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem¹⁷ Lietuvas valdība risinās sarunas par pienācīga papildu ES atbalsta saņemšanu pēc 2020. gada. Tomēr minētajā likumā ir noteikts, ka visas izmaksas, kam netiks rasti citi finansējuma avoti, jāapmaksā no valsts budžeta.

3.3 Slovēnija — Bohunices V1 kodolelektrostacija

Bohunices V1 KES veido divi VVER 440/230 tipa reaktori: 1. un 2. bloka darbība tika galīgi apturēta attiecīgi 2006. un 2008. gadā.

Slovēnijas uzņēmums “Jadrová a vyrad’ovacia spoločnosť” (JAVYS) ar Ekonomikas ministrijas starpniecību ir valsts kontrolē. JAVYS ir Bohunices V1 dezekspluatācijas un atkritumu apglabāšanas poligonu licences turētājs / atbildīgais operators.

Programmas bāzes scenārijs

Programmas bāzes scenāriju Komisija pieņēma ar īstenošanas akta⁶ 3. pielikumu. Programmas bāzes scenārija pamatojums ir dots detalizētajā Bohunices V1 KES dezekspluatācijas plānā, kas datēts ar 2014. gada 22. oktobri.

Sīki izstrādātais dezekspluatācijas plāns ir saskaņots ar dezekspluatācijas licencēšanas dokumentāciju un atbilst valstī noteiktajām prasībām, kā arī SAEA standartiem.

Sīki izstrādātā dezekspluatācijas plāna pamatā ir iepriekšējie dokumenti, konkrētāk, konceptuālais dezekspluatācijas plāns (2006. g.) un 1. posma dezekspluatācijas plāns (2010. g.), kā arī tajā ir iekļauts 2. posma dezekspluatācijas plāns (2014. g.). Sīki izstrādātajā dezekspluatācijas plānā ir saglabāta sākotnējā darbu sadalījuma struktūra un sākotnējais programmas beigu datums (2025. g.), taču ir pārskatīta kopējo izmaksu aplēse, kas pieaugusi par 9 %.

Progress

2015. gada septembrim¹⁶ nospraustie mērķi tika sasniegti termiņā saskaņā ar bāzes scenāriju.

---

¹⁷ TAR, 2014. g. 16. jūn., Nr. 7639, grozījumu likums XII-914, 2014. g. 5. jūn.

No reaktora aktīvajām zonām un baseiniem ir izvākta kodoldegviela, un Slovākijas kodolenerģētikas regulators 2014. gada decembrī izdeva licenci¹⁸ Bohunices V1 KES dezekspluatācijas 2. posmam.

Kā plānots, V1 reaktora turbīnu zālē un palīgēkās tika demontētas visas sistēmas, izņemot vienu.

Runājot par radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu, jāatzīmē, ka ir veiksmīgi pabeigts C7-B projekts (nogulšņu un sorbentu apstrāde); tika iegūtas vairāk nekā 5 000 mucas cietinātu radioaktīvo atkritumu, kuras tika nodotas apstrādei un apglabāšanai.

Izpilde

Saskaņā ar 2015. gada septembrī pieejamo informāciju izpilde kopumā ir apmierinoša, dažos gadījumos pat izcila (piem., C7-B projekts). Parasto un bīstamo atkritumu (neradioaktīvo atkritumu) daudzums pārsniedza plānoto attiecīgi par 27 % un 5 %. Galīgajai apglabāšanai priekšapstrādāto radioaktīvo atkritumu apjoms sasniedza 75 % no plānotā kopējā daudzuma kopš 2014. gada, taču tas atbilda demontāžas/sanācijas projektu rezultātiem un attiecīgu tehnoloģisko risinājumu ieviešanai atkritumu apjoma optimizācijas nolūkā.

Grafika izpilde bija optimāla vairumam dezekspluatācijas projektu; tomēr dažos projektos nebija iespējams novērst kavējumus. Līdz pārskata atskaites datumam šādi kavējumi neietekmēja programmas kritisko punktu izpildi. 2015. gada otrajā pusē sakarā ar līgumiskiem problēmjasautājumiem tika apturēts liels projekts (D2 projekts — primārās ķēdes dekontaminācija). Tas varētu ietekmēt programmas kritisko punktu izpildi. Šim jautājumam jāpievēršas Slovākijas 2016. gada darba programmā.

Projektu iegūtā vērtība bija saskanīga ar faktiskajām izmaksām, kas nozīmē, ka izmaksizpilde ir apmierinoša.

Līdzfinansējums

Saskaņā ar 2014. gada 31. decembrī pieejamajiem datiem finansējums no Slovākijas Republikas nacionālajiem finansējuma avotiem sasniedza EUR 372 miljonus, kas atbilst aptuveni 30 % no aplēstajām dezekspluatācijas programmas izmaksām. Saskaņā ar pašreizējo informāciju līdz 2020. gadam finansiālais iztrūkums nav sagaidāms. 2015. gada jūnijā finansiālais iztrūkums laikposmam no 2021. līdz 2025. gadam bija aptuveni EUR 193 miljoni (sk. 2. tabulu), t. i., 15 % no aplēstajām izmaksām dezekspluatācijas nobeiguma posma sasniegšanai¹⁹.

¹⁸ Saskaņā ar valsts tiesību aktiem dezekspluatācijas licences izdod pa posmiem; 1. posma dezekspluatācijas licence, kas atļāva veikt demontāžu ārpus kontroles zonām, tika izdota 2011. gadā, kā plānots; 2. posma dezekspluatācijas licenci izdeva 2014. gadā (pirms paredzētā termiņa), un ar to atļāva sākt reaktora demontāžu.

¹⁹ Sakarā ar Slovākijas 2016. gada darba programmas izstrādi Slovākijas Republika informēja, ka finansējums no nacionālajiem finansējuma avotiem saskaņā ar 2015. gada 31. decembrī pieejamo informāciju ir pieaudzis līdz aptuveni EUR 476 miljoniem, kas nozīmē, ka finansiālais iztrūkums ir EUR 89 miljoni.

3.4 Enerģētikas nozares projekti

2013. gada beigās kodoliekārtu dezekspluatācijas palīdzības programmas bija devušas ieguldījumu enerģētikas nozares projektos atbilstoši attiecīgajai nacionālajai enerģētikas politikai. Daļa no līdzekļiem, kas piešķirti pirms 2014. gada, vēl nav iztērēta, jo projektu īstenošana vēl nav pabeigta.

Bulgārija

Palīdzība tika sniegta projektiem tādās jomās kā energoefektivitātes uzlabošana (piemēram, sabiedriskajās ēkās, ielu apgaismē, kalnrūpniecības iekārtās), elektroenerģijas pārvade un sadale, enerģijas ražošana. Divas trešdaļas projektu ir pabeigti, un no saistību summas ir izmaksāti 59 %.

Lietuva

Ignalinas starptautiskais dezekspluatācijas atbalsta fonds ir efektīvi un sekmīgi atbalstījis projektus, kas sekmē Lietuvas un Polijas elektroenerģijas starpsavienojuma izveidi, palīdzot īstenot Lietuvas daļu.

Ar CPMA starpniecību ir sniegta palīdzība projektiem energoefektivitātes uzlabošanai (piemēram, sabiedriskajās ēkās un ielu apgaismē); no saistību summas ir izmaksāti aptuveni 50 %.

Slovākija

Palīdzības programma sekmēja pasākumus pārvades sektorā, kā arī energoefektivitātes pasākumus sabiedriskajās ēkās. Energoefektivitātes uzlabošanas projekti ir pabeigti. Arī pārvades sektorā ir pabeigti būtiski projekti. Kopumā pabeigti 70 % projektu, un no saistību summas ir izmaksāti 55 %.

4 SECINĀJUMI

Attiecīgo dezekspluatācijas plānu izstrāde un apstiprināšana rāda, ka Bulgārija, Lietuva un Slovākija ir apņēmušās uzņemties pilnīgu atbildību par konkrēto kodolelektrostaciju dezekspluatāciju.

Ir formulētas dezekspluatācijas programmu pabeigšanai nepieciešamā finansējuma vajadzības, jo ir apzināta starpība starp vajadzīgo finansējumu un jau iepļānoto finansējumu, kura būtisku daļu veido ES palīdzības programmas finansējums. Pamatojoties uz pašlaik pieejamo informāciju, nevienā no trijām valstīm līdz 2020. gadam nav sagaidāms finansiālais iztrūkums. 2014.–2020. gada finanšu shēmas mērķu sasniegšana visos trijos objektos būtiski uzlabos drošības līmeni. Tomēr tāpat kā 2014. gada beigās²⁰ ir jāturpina rūpīgi uzraudzīt ilgtermiņā (pēc 2020. g.) nepieciešamā papildu finansējuma struktūru, jo īpaši Lietuvā.

---

²⁰ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par to, kā veikti darbi saskaņā ar kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmu Bulgārijai, Lietuvai un Slovākijai laikā no 2010. līdz 2014. gadam (COM(2015) 78 final).

Ievērojams progress ir panākts ne tikai sagatavošanās darbu un organizatorisko izmaiņu ziņā, bet arī ēku un aprīkojuma faktiskās demontāžas un radioaktīvo atkritumu apstrādes ziņā.

Sīki izstrādātie mērķi un rādītāji (ko ierosinājušas trīs iesaistītās dalībvalstis un apstiprinājusi Komisija, pieņemot attiecīgu aktu⁶) ļāva, pamatojoties uz kvantitatīvu informāciju, precīzi uzraudzīt darbu virzību. Turklāt sadarbībā ar palīdzības saņēmējiem Komisijas dienesti visās trijās programmās ieviesa iegūtās vērtības vadības metodiku (sk. B.2. tabulu pielikumā), lai uzlabotu īstenošanas progresa salīdzināmību un Komisijas veiktās uzraudzības lietderīgumu.

Nākotnes perspektīvas

Licenču izdošana Bulgārijā un Slovākijā ir ļāvusi sākt aktīvās zonas sistēmu demontāžu.

Lietuvā izlietotās kodoldegvielas pagaidu glabātavas nodošana ekspluatācijā ir sasniegusi nobeiguma posmu, kas nozīmē, ka 2017. gadā tiks sākta izlietotās kodoldegvielas pārvietošana uz sauso glabātavu.

Tuvākajos gados sanācības darbību rezultātā palielināsies no kodoliekārtām aizvākto materiālu apjomi.

Vidusposma izvērtēšana, kas jāpabeidz līdz 2017. gada beigām, sniegs argumentētu novērtējumu par vispārējo progresu, īstermiņa perspektīvām, kā arī par plānojumu līdz programmu pabeigšanai.